

1151: R. de *Boccenich* (Sanahuja, *Ci. de Balaguer*, 36); 1152 i 1166: R. de *Botcenich* (MiretS, *Templ.* 71); 1030-1155: R. de *Boccenich* (Sanahuja 101). Mj. S. XII: «in te. de *Boccenich* --- castro de *Boccenich*» (en docs. de Gualter, Arx. Sols.).

Sovint des de mj. S. XII: 1162: *Bochcenich* (Kehr, *Papsturk.* 377); 1176: R. de *Boccenich* (*Cart. Tavèrnoles*, 163.8); 1179: *Boccenic* (Kehr, *Papsturk.*, p. 482); 1227: *Botzenich* (MiretS, *Castellbò*, 173); 1259: *Botzenic* (MiretS, *Itin. Jaume I*, 289); 1259: *Botcenich*, *Boccenic* (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 402.508); 1259-60: *Botrenic*, *Borcenich* (Cubells, *RHi xxxvii*, 116, 121, 122); 1260: *Buchenic*, *Botcenich* (CCandi *Mi. Hi. Ca.* II, 504, 509); 1290; *Butcenich* (CCandi II, 141); 1359: *Burcenida* (CoDoACA XII, 25).

2) *Butsènit*, poblat de cases escampades, al volt d'un antic santuari te. Lleida (GGC 232). *Pron. mod.: butsènit* 1920 (a Lleida). El meu inf. de Cabanabona (1931) creia que aquest és *budzènit*, però es recusava perquè no ho coneixia gaire.

Diu el P. Villanueva: «una hora rio abajo de la ci. de Lda. hay un santuario --- llamado de N. S. de *Bucenich* te. de la aldea de Rufe. Ya a. 1300 --- que N. *Buzenich*, valenciano, ofrendó un beneficio para culto de esta --- no me acuerdo de dónde se tomó esta noticia» (*Vi. Lit.* xvii, 108.1); y en piedra suelta, 21-ix-1485 (debe ser 1495): «fonch consagrada la present sglesia a la Verge Ma. de *Buzenich*» (ib. 109.1). Reig Vilardell (*Monogr.*) repeteix la història d'un tal *Butsènit* valencià, afegint que ja existia en el S. XIII.

3) No hi ha dubte que existí realment com a NP, segurament morisc. Pugué ser un refugiament mossàrab o tagarí, que ja veiem a l'Urgellet en doc. de 855: «Signum *Busenicus*, testimoni en una donació en tetra de la Parròquia d'Hortó (*Cart. de Tavèrnoles*, 30.19). Més tard en doc. valencià de l'a. 1273: Jacme de *Botcenich* --- a Lliria (MtzFdo, *DocValACA* I, 1503) —seria precisament aquest el fundador del 2)?—. I a Ulldecona: «procés sobre lo mer Imperi de Ulldecona fet en l'any 1306, davant Pere *Bocsenich*» (així en l'índex de 1574 al Llibre de Privilegis d'Ulldecona, p. 179). Pedro de *Bocenic* figura entre els propietaris a qui es reconeixen béns en el *Rept.* de Múrcia (a. 1270) (ed. Torres, p. 152).

ETIM. Sembla, doncs, clar, que tot plegat ve d'un NP morisc. Sens dubte un dels innombrables formats amb (*Abu*-. C. E. Dubler (*Festschr. Jud.*, 1943, 190), diu que la terminació *-sènit* ve del nom de la tribu bereber dels *Zānāta*, el mateix que ha donat els noms de lloc valencians *Atzeneta* i *Sanet*. Un primer escrúpul el fa la posició de l'accent; aquest, però és subsanable, car hi deu haver hagut bastant estesa una variant amb la *nn* doblada: en efecte avui a Algèria consten *Zennāt*, amb el que deuen ser-ne altres variants *Zennād*, *Zennāda* i *Zennādī* (GGAlg, 386); i aquestes variants, sens dubte explicables en l'origen bereber del nom, tenint la primera síl·laba tancada devien traslladar-hi l'accent en àrab vulgar; allí ma-

teix trobem també *Be -z-Zenāī* (51) i *Buzennāda* (87) que podem interpretar *Bu -z-Zennāda*. Ara bé aquesta *zz* geminada, explica satisfactòriament l'africada del nom urgellenc-lleidatà, en la seva forma *dz*, i també pot donar compte de la seva variant amb sorda *ts*: cf. el duplicat *Beseit/Calaceit*, i els exs. que aplego de *s- < àr. z-* en el *DECat*, s. v. *safrā*, *saforós* etc. El procés fonètic *Bu -z-zānnāt > Butsènit*, *Budz-* s'explica, doncs, satisfactòriament.

Hi ha, però, l'escrúpul, més xocant, que creen les mencions antigues en *-ic*. Si antigament es trobés així algunes vegades i altres amb *-it*, diríem que és que s'hi havia introduït una alteració catalana, analògica, que després acabà per ser eliminada a favor de la *-t* primigènia. Aquest canvi es produeix realment en català en mots d'aquesta estructura *ànec < ànet*, veg. *ànec* AMIDUM (*DECat* I, 277); i hi ha constant oscil·lació vulgar entre *ràvec* i *ràvet*, *ràfec*, *tàvec*/*tàvet*, *cré-xec*/*créixets*/*créixens*, *Albatarre*/*Albatàrrec*. Realment degué ser així. Car es dona el cas que es forma una tradició curialesca a favor d'una forma alterada; però de cop i volta, el poble acaba per imposar modernament la forma originària, que ell ha servat impertorbablement. Tanmateix l'extraordinari aquí és que *-ic* sigui constant en totes les dades medievals (una vintena) i no sols en el NL principal 1) sinó també en el 2), i fins en el NP 3), del qual ja tenim testimoni en el S. X.

Ens ho explicarem millor admetent que s'hi barrejà, ja entre els moriscos, un parònim d'origen també africà (més aviat que pròpiament àrab) d'etimologia diferent. Ja en la llista dels noms algerians trobem, en efecte, també *Bu-Zenga* (87) i *Zennāqī* (386). Sens dubte ve del mateix que *zānaq* 'carrers o barris' (Dozy, *Suppl.* I, 644b), *saḡra z-zānaq* 'plana o desert dels carrers o barris' (Dozy, *Suppl.* I, 820a), «quartier d'une ville», «rue», «impasse» (Beaussier), i el pl. de *zānaq* és *zānq* (Beaussier); sobre el qual i la seva etimologia remota dono algunes indicacions en el *DECH* s. v. *zanja* i en el *Supl.* inèdit al *DECat* (a propòsit d'un localisme alacantí *zonca*).

Altres parònims i il·lustradors: 1) *Sarsènit* pda. de Linyola, al SO. del terme, tocant amb El Poal, entre el Riu Ció i la ctra. de Mollerussa (xv, 104); a Ivars em digueren *Sarsènik*, i em mostraren una novel·la titulada *Sarsènit*, de J. Vilà i Ricart (Bna. 1950) que s'ha via documentat en el país.

Ja n'hi ha documentació antiga en un doc. de 1189: on apareix en la forma *Exarapcenig* (MiretS, *TemplH*, p. 132); el mateix, en context semblant, vuit anys abans, aquí amb una variant *Exapcenich*: «Bernat d'Anglerola --- los castells de Paganel, Vilanova, *Exapcenich*, Terme, Ivars, Montmagastrel y Corbins, y possessions a *Exafava* --- *Golmers*, *Ventoses* --- *Mollerussa*, *Alfandarella*» (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 469). La doble variant antiga s'explica partint de la combinació aràbiga *ās-šarb-zānaq* (o *šarb* (*a*)-*zānāk*) formada amb *šarb* «fossé», «boisson abondante»; *šarb* «bisus» [sic] *šurb* «bibere» *šarba* «haustus» (*RMa* 123; 269,